

Invasive Arten – Gesetzgebung

Invazní druhy – legislativa

Jan Šíma

Abteilung Artenschutz und
Umsetzung internationaler
Verpflichtungen
Ministerium für Umwelt der ČR

Odbor druhové ochrany a
implementace mezinárodních závazků
Ministerstvo životního prostředí,
Vršovická 65, 100 10 Praha 10

Internationale Ebene

- **Die Biodiversitäts-Konvention** - CBD (1992)
www.cbd.int/invasive
- Paragraph 8 (h) + 6. Sitzung der Vertragsparteienkonferenz (COP) Haag, 2002 (Dokument VI/23) + weitere Aufrufe, Empfehlung - COP VII/13, COP VIII/27, COP IX...
- Das Internationale Pflanzenschutz-übereinkommen - IPPC (1952)
- Standard on Pest Risk Analysis (ISPM No. 11) etc.
- Das Ballastwasser-Übereinkommen
- Resolution zur Einbringung gebietsfremden Arten durch den Luftverkehr

Mezinárodní úroveň

- **Úmluva o biologické rozmanitosti** - CBD (1992)
www.cbd.int/invasive
- Článek 8 (h) + 6. zasedání Konference smluvních stran (COP) Haag, 2002 (dokument VI/23) + další výzvy, doporučení - COP VII/13, COP VIII/27, COP IX...
- Mezinárodní úmluva o ochraně rostlin - IPPC (1952)
- Standard on Pest Risk Analysis (ISPM No. 11) etc.
- Úmluva o balastních vodách -
- Rezoluce k introdukci nepůvodních druhů leteckou dopravou

(Gesamt)Europäische Ebene

- **Übereinkommen über die Erhaltung der europäischen wildlebenden Pflanzen und Tiere und ihrer natürlichen Lebensräume** (Berner Konvention, 1979)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/nature/Bern
- Europäische Strategie für invasive Arten, 2003 + Empfehlung des ständ. Komitees – z.B. Art. 134 (2008) Verordnung (EG) Nr. 133/2008 der EU-Kommission, zur Kontrolle des Wasserhyazinths u.a.
- European Plant Protection Organisation (EPPO),
www.eppo.int
- Panel für invasive Arten; IAS data sheets; EPPO Standard PM 3/67 – guidelines for management; Deklaration des Rates zum Nutzen IAS i.R. erneuerbarer Ressourcen, *Plants for renewable energy and Invasive Alien Plants*,; u.a.

(celo)Evropská úroveň

- **Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť** (Bernská úmluva, 1979)
www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/nature/Bern
- Evropská strategie pro invazní druhy, 2003 + Doporučení stálého výboru – např. č. 134 (2008) Evropský kodex o zahradnictví a, č. 133 (2008) ke kontrole vodního hyacintu aj.
- European Plant Protection Organisation (EPPO),
www.eppo.int
- Panel pro invazní druhy; IAS data sheets; EPPO Standard PM 3/67 – guidelines pro management; deklarace rady Council k používání IAS v rámci obnovitelných zdrojů *,Plants for renewable energy and Invasive Alien Plants*,; aj.

EU-Ebene

- **Richtlinie 92/43/EWG „über Lebensräume“** – Art. 22 – beabsichtigte Verbreitung verhindern
- Verordnung über die Verwendung nicht heimischer und gebietsfremder Arten in der Aquakultur (708/2007) - Risikobewertung und weitere Werkzeuge, problematischer Anhang, der aus der Wirkung der Verordnung mehrere Arten ausschließt (z.B. Regenbogenforelle, Amur u.a.)
- Verordnung über den Handel mit bedrohten Arten (338/97)
 - Einfuhrverbot in die EU und Möglichkeit weiterer Maßnahmen zur Rotwangen-Schmuckschildkröte, Zierschildkröte, Schwarzkopfruderente, zum Ochsenfrosch oder dem Grauhörnchen.
- Phytosanitär- und Veterinärvorschriften

Úroveň EU

- **Směrnice 92/43/EHS „o stanovištích“** – čl. 22 – omezit záměrné rozšiřování
- Nařízení o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře (708/2007) - hodnocení rizik a další nástroje, problematická příloha vylučující z působnosti nařízení řadu druhů (např. pstruh duhový, amur aj.)
- Nařízení o obchodu s ohroženými druhy (338/97)
 - Zákaz dovozu do EU a možnost dalších opatření u želvy nádherné, želvy ozdobné, skokana volského, veverky popelavé a kachnice kaštanové
- Fytosanitární a veterinární předpisy

- The Millennium Ecosystem Assessment
- 6 Aktionsprogramm des Min. für Umwelt der ČR
- Mitteilung der Kommission - 'Towards an EU Strategy on invasive species' - COM(2008)789
- Ratsbeschlüsse – 'A mid-term assessment of implementing the EU Biodiversity Action Plan and **Towards an EU Strategy on Invasive Alien Species**' – 11412/09, während der Vorsitzzeit der ČR angenommen

- EP resolution April/2012...
- **EU Biodiversity Strategy to 2020** – Ziel 5 *Bekämpfung invasiver gebietsfremder Arten*, Council conclusions 18862/11

- The Millennium Ecosystem Assessment
- 6 Akční program pro ŽP
- Sdělení Komise - 'Towards an EU Strategy on invasive species' - COM(2008)789
- Závěry Rady – 'A mid-term assessment of implementing the EU Biodiversity Action Plan and **Towards an EU Strategy on Invasive Alien Species**' – 11412/09, přijaty v rámci předsednictví ČR

- EP resolution duben/2012...
- **EU Biodiversity Strategy to 2020** – Cíl 5 *Potírat invazní druhy*, Council conclusions 18862/11

■ aktueller Vorschlag **Verordnung des EP und des Rates zur Vorsorge und Regulierung von Einschleppung oder Ausbringung und Verbreitung invasiver gebietsfremder Arten**

- praktisch verabschiedet (April 2014 Abstimmung im EP-Plenum, September 2014 formelle Verabschiedung durch EP und Rat nach Korrekturen – jetzt nur noch Veröffentlichung im Amtsblatt der EU)

- in Kraft ab 1. 1. 2015

- einheitliche Zugang zu problematischsten IAS („EU“ Liste – *legt die EK spät. 1 Jahr nach Inkrafttreten, Kriterien zur deren Gestaltung, Handels-, Haltungs-, Verbreitungsverbote u.a., striktes Ausnahmenregime, Kontroll-, Monitoring-, Eradikations- oder Regulierungspflicht*)

- Weiteres bestimmen Mitgliedsstaaten selbst oder in Zusammenarbeit („Bevollmächtigung“ zur eigenen Liste und Anwendung von Verboten/Pflichten u.a.)

■ aktuell návrh **Nařízení EP a Rady o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů**

- prakticky schváleno (v dubnu 2014 hlasování v plénu EP, září 2014 formální schválení EP a Radou po korekturách – nyní již pouze publikace v Úředním věstníku EU)

- účinné od 1. 1. 2015

- jednotný přístup k nejvíce problematickým IAS („unijní“ seznam – *předloží EK do roka od nabytí účinnosti, kritéria pro jeho tvorbu, zakazy obchodu, držení, rozšiřování aj., striktní režim výjimek, povinnost kontrol, monitoringu, eradikace či regulace*)

- ostatní ponecháno na členských státech nebo jejich spolupráci („zmocnění“ k vlastnímu seznamu a aplikaci zakazů/povinností aj.)

Tschechische Republik

- **Gesetz Nr. 114/1992 Gb. über Natur- und Landschaftsschutz**
- § 5 Abs. 4 – Definition geographisch gebietsfremder Art = Art, die *kein Bestandteil der natürlichen Gesellschaften konkreter Region ist*
- absichtliche Verbreitung geographisch gebietsfremder Art in die Landschaft nur mit Genehmigung der Naturschutzbehörde, gilt auch für Bastarde (§ 5 Abs. 5)
- Verbot absichtlicher Verbreitung in Schutzgebieten (NLP, LSG, NSG – Ausnahmen möglich)
- § 5 Abs. 6 – Naturschutzbehörde kann über Bejagung gebietsfremder Tierarten entscheiden (Verknüpfung zum Jagdgesetz – nur solche, die nicht als Wild bezeichnet sind = Nerz, Waschbär, Marderhund, Nutria); neue Festlegung durch Novellierung 2009/10

Česká republika

- **zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny**
- § 5 odst. 4 – definice geograficky nepůvodního druhu = druh, který *není součástí přirozených společenstev určitého regionu*
- záměrné rozšiřování geograficky nepůvodního druhu do krajiny jen s povolením orgánu ochrany přírody (obec s RP), dtto pro křížence (§ 5 odst. 5)
- zákaz záměrného rozšiřování v chráněných územích (NP, CHKO, NPR, PR) – možnost výjimky
- § 5 odst. 6 - možnost orgánu ochrany přírody rozhodnout o odlovu nepůvodních živočichů (vazba na zákon o myslivosti – jen ty co nejsou zvěří = norek, mýval, psík, nutrie); nové ustanovení dané novelizací v r. 2009/10

■ Gesetz Nr. 326/2004 Gb. über phytosanitäre Pflege

- § 3 – Verantwortung aller Personen (Grundstückseigentümer u.a.)
Vorkommen und Verbreitung schädlicher Organismen inkl. Unkraut fest zu stellen und so begrenzen, damit kein Schaden anderen Personen verursacht wird, die Umwelt nicht beschädigt wird oder die Gesundheit der Menschen oder Tiere nicht bedroht wird – Kontrolle seitens der Gemeinden mit erweit. Befugnis
- § 11 - Berechtigung der Staatlichen Phytosanitären Verwaltung (SRS) außerordentliche phytosanitäre Maßnahmen verkünden (zur Verhinderung der Ausbreitung eines schädlichen Organismus, Isolierung des Herdes oder Eradikation)– für IAS niemals genutzt
- § 10 – Pflicht für SRS Monitoring ausgewählter invasiver Arten durch zu führen (in Anknüpfung an EPPO alert list, aktuell sind 13 Pflanzen betroffen – s. Bekanntmachung Nr. 215/2008 Gb.)

■ Zákon č. 326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči

- § 3 - odpovědnost všech osob (vlastníků pozemků aj.) *zjišťovat a omezovat výskyt a šíření škodlivých organismů včetně plevelů tak, aby nevznikla škoda jiným osobám nebo nedošlo k poškození životního prostředí anebo k ohrožení zdraví lidí nebo zvířat* – kontrola ze strany obcí s RP
- § 11 - oprávnění Státní rostlinolékařské správy (SRS) vyhlásit mimořádné rostlinolékařské opatření (k zamezení šíření škodlivého organismu a izolaci jeho ohniska nebo eradikaci) – pro IAS nikdy nevyužito
- § 10 - povinnost pro SRS zajišťovat monitoring vybraných invazních druhů (v návaznosti na EPPO alert list aktuálně vztaženo na 13 rostlin – viz vyhláška č. 215/2008 Sb.)

- Wassergesetz Nr. 254/2001 Gb.,
- § 35 - Verbot *Fische und andere Wassetiere gebietsfremder, genetisch ungeeigneter und nicht geprüfter Populationen heimischer Arten in Gewässer ohne Genehmigung der Wasserbehörde frei zu lassen*
- Fischereigesetz Nr. 99/2004 Gb., – eigene Definition gebietsfremder Art - § 2 – *gebietsfremder Fisch oder gebietsfremder Wasseorganismus ist eine geographisch fremde oder genetisch ungeeignete oder ungeprüfte Fisch- und Wasserorganismen-population, die auf dem Gebiet eines jeweiligen Fischerreviers der ČR in weniger als 3 (!!!) aufeinanderfolgenden Generationspopulationen vorkommt*
- § 12 Abs. 6 – Genehmigungen bestimmen das Naturschutz- und das Wassergesetz (= Unklarheiten bei Verwendung)
- Bezug zur Verordnung 708/2007 über gebietsfremde Arten in Aquakulturen nicht abschließend gelöst

- Zákon č. 254/2001 Sb.,
o vodách - § 35 - zákaz *vypouštět ryby a ostatní vodní živočichy nepůvodních, geneticky nevhodných a neprověřených populací přirozených druhů do vodních toků a vodních nádrží bez souhlasu vodoprávního úřadu*
- Zákon č. 99/2004 Sb.,
o rybářství – vlastní definice nepův. druhu - § 2 - *nepůvodní rybou a nepůvodním vodním organizmem je geograficky nepůvodní nebo geneticky nevhodná anebo neprověřená populace ryb a vodních organizmů, vyskytující se na území jednotlivého rybářského revíru v České republice méně než 3 (!!!) po sobě následující generační populace*
- § 12 odst. 6 - povolování se řídí zákonem o ochraně přírody a vodním zákonem (= nejasnosti při aplikaci)
- vztah k Nařízení 708/2007 o nepův. druzích v akvakultuře nedořešen

- Waldgesetz Nr. 289/1995 Gb.,
– § 32 u.a. die Pflicht „*Entwicklung, Verbreitung und Überhandnehmen schädlicher Organismen zu verhindern*“ – wird nicht auf IAS verwendet (schädlicher Organismus wird als Verursacher von Erkrankungen der Waldbestände und Forstschädling definiert)
- Gesetz Nr. 334/1992 Gb. über Schutz des landwirtschaftlichen Bodenfonds
- Gesetz Nr. 128/2000 Gb. über Gemeinden
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích
– § 32 mj. povinnost „*bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů*“ – není aplikováno na IAS (škodlivý organismus definován jako původce chorob lesních porostů a rostlinní nebo živočišní škůdci lesních porostů)
- Zákon č. 334/1992 Sb. o ochraně ZPF
- Zákon č. 128/2000Sb. o obcích

■ Staatliche Umweltpolitik 2012 – 2020

Ziel 3.2.3. zu IAS: *Ungünstige Auswirkungen gebietsfremder Arten auf die Biodiversität begrenzen*

4 Maßnahmen (Aufgaben):

- Schaffung einer Systemeinstellung, inkl. Vorsorge, Risikobewertung, Monitoring, schneller Reaktion und Eradikation oder langfristiger Kontrolle (*in Anknüpfung an die Entwicklung in der EU = Verordnung zu IAS*)
- gebietsfremde Arten auf Flächen im Eigentum begrenzen, weitere Besitzer bei Nutzungsbegrenzung gebietsfremder Arten unterstützen
- Risiken der Einbringung mittels Handel und Verkehr begrenzen
- Eradikations-/Regulierungsprogramme für ausgewählte Arten vorbereiten und durchführen

■ Státní politika životního prostředí 2012 – 2020

cíl 3.2.3. zaměřený na IAS: *Omezit nepříznivé dopady nepůvodních druhů na biodiverzitu*

4 opatření (úkoly):

- vytvořit systémový přístup, včetně prevence, hodnocení rizik, monitoringu, rychlé reakce a eradikace nebo dlouhodobé kontroly (*ve vazbě na vývoj v EU = Nařízení k IAS*)
- omezit nepův. druhy na pozemcích ve vlastnictví a podpořit ostatní vlastníky v omezování využívání nepův. druhů
- omezit rizika introdukce vlivem obchodu a dopravy
- připravit a realizovat eradikační/regulační programy pro vybrané druhy

- **Strategie zum Schutz der biologischen Vielfalt (2005)**

3 Maßnahmen – schwarze Listen erstellen, Prioritätsarten und – Gebiete zur Eradikation/Regulierung auswählen, Informiertheit gewährleisten

- **Staatliches Natur- und Landschaftsschutzprogramm (Aktualisierung 2009)**

5 Maßnahmen (ähnlich der Biodiversitätsstrategie und dem Staatl. Umweltprogramm) – umfasst Anpassung der Legislative (in Anknüpfung an Änderungen in der EU), Gewährleistung ökonomischer Bedingungen inkl. Eingliederung in landwirtschaftliche Subventionen und Vorgängen, u.a.

- **Strategie ochrany biologické rozmanitosti (2005)**

3 opatření – vytvořit black listy, vybrat prioritní druhy a území pro eradikaci/regulaci, zajistit informovanost a osvětu

- **Státní program ochrany přírody a krajiny (aktualizace 2009)**

5 opatření (obdobné Strategii biodiverzity a SPŽP) – zahrnuje úpravu legislativy (ve vazbě na změny v EU), zajištění ekonomických podmínek včetně začlenění do zemědělských dotací a postupů aj.

■ Was erwartet uns...

- Aktualisierung der Legislative - Implementierung der EP- und Ratsverordnungen gewährleisten
- Notwendigkeit gesetzlicher (und personeller/finanzieller) Absicherung aller Phasen:
 - Vorsorge (inkl. PRA)
 - rechtzeitige Erkennung und schnelle Reaktion
 - Eradikation, Kontrolle (Regulierung), Management
 - Erneuerung der Standorte u.a.
- Verbesserung der Kooperation staatlicher Behörden mit weiteren Subjekten (Verknüpfung der Tätigkeiten im Naturschutz, von Phytosanitären, Veterinären und Forschungsorganisationen – s. z.B. the National Invasive Species Council in den USA www.invasivespecies.gov oder the Biosecurity system in Neuseeland www.biosecurity.govt.nz)
- Gestaltung und Implementierung von Managementplänen (knüpft wahrscheinlich an Implementierung der EP- und Ratsverordnungen an) u.a.

■ Co nás čeká...

- aktualizace legislativy - nutné zajistit implementaci Nařízení EP a Rady
- potřeba legislativního (a personálního/finančního) zajištění všech fází:
 - prevence (včetně PRA)
 - včasná detekce a rychlá reakce
 - eradikace, kontrola (regulace), management
 - obnova stanovišť aj.
- zlepšení spolupráce orgánů státní správy a dalších subjektů (provázání činností ochrany přírody, rostlinolékařů, veterinářů, výzkumných organizací - viz např. the National Invasive Species Council v USA www.invasivespecies.gov nebo the Biosecurity system na Novém Zélandu www.biosecurity.govt.nz)
- tvorba a implementace managementových plánů (naváže pravděpodobně na implementaci Nařízení EP a Rady) aj.

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

**Vielen Dank für
Ihre Aufmerksamkeit**

Děkuji za pozornost

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65
Praha 10, 100 10

Tel: ++420-267 122 587
Fax: ++420-267 126 587
Email: jan.sima@mzp.cz